

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: "ΠΑΙΧΝΙΔΙ - ΤΡΑΓΟΥΔΙ"
ΠΥ-ΒΑ 15-16 Μαρτίου 1997
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ : Στέλιος Κεσανίδης
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: Γιάννης Μιχάλης

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ - ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ο ΠΑΙΖΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Σύμφωνα με τον **Stanley Hall** (στο βιβλίο του **Youth**, 1906), υπάρχει ένας παραλληλισμός ανάμεσα στο παιδί και στον πρωτόγονο άνθρωπο.

Το παιδί στην αυγή της ζωής του συμπαθεί την πρωτόγονη ζωή. Σ' αυτή τη ζωή τα πάντα είναι απλά και ικανοποιούν τα ένστικτά του.

Ο **Arnold Gesell** (*The normal child and primary education*) υποστηρίζει ότι το παιδί βρίσκεται τοποθετημένο ανάμεσα σε δύο φάσεις. Η μία βρίσκεται στο πολύ μακρινό παρελθόν και η άλλη καπου στο ερχόμενο μέλλον. Το παρόν δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας σταθμός για το παιδί - το άτομο - στην κοινωνία που τότε μόνο έχει αξία και νοητή σημασία, όταν φωτιστεί με το παρελθόν.

Πολλοί, όπως και ο **John Dewey** (Τα σχολεία του αύριο), απέδειξαν πως θα μπορούσε αυτός ο φυσικός δεσμός παιδιού-πρωτόγονου ανθρώπου, να αξιοποιηθεί για το καλό της παιδείας. Για να μπορέσει όμως κανείς να πετύχει αυτή την αξιοποίηση θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσει τους φόβους, τις χαρές, τις ικανότητες, την φαντασία, τις γνώσεις και τα υπάρχοντα μέσα του πρωτόγονου ανθρώπου. Γι' αυτό, μια έρευνα στην ιστορική ανέλιξη του παιχνιδιού δια μέσου των αιώνων δεν θα ήταν άσκοπη.

Ας παρακάμψουμε όμως αυτά τα προηγούμενα στάδια αναφέροντας απλώς πως το παιχνίδι για τους θρύλους τά πιστεύω και για τον ίδιο τον τρόπο ζωής στις κοινωνίες εκείνης της εποχής προσλάμβανε απέραντο και πραγματικά ασύλυπτο εύρος για τον βιαστικό ερευνητή που θα θελήσει να ασχοληθεί μαζί του. Από παιχνίδι θανάτου (Σφίγγα/αινίγματα, Προκρούστης, κ.τ.λ.) μέχρι παιχνίδι ζωής και ειρήνης (Ολυμπιακοί αγώνες). Απο τρόπος ζωής και κοινωνικής παραδοχής (παιδοτρίβες/Διαγορας/γκρέμισμα τειχών) μέχρι τρόπος διεκδίκησης ισότητας (Καλλιπάτειρα).

Ευρισκόμενοι στον Μεσαίωνα, όπου καλλιτέχνες, γλύπτες, φιλόσοφοι και παιδαγωγοί, ο καθένας με τον τρόπο του, επανακυρήττουν το τόσο παλιό "μυαλό γερό μέσα σε σώμα γερό".

Το παιχνίδι είναι ζωτικότερη ανάγκη για το παιδί και το ίδιο απαραίτητο όπως ο αέρας και το φαγητό. Είναι αυτούσια χαρά, κίνηση, δράση, ζωή που πάνω και πέρα απ' όλα του εξασφαλίζει την δυνατότητα να ζήσει σωστά και ολοκληρωμένα την παιδική του ηλικία και να αποκτή εμπειρίες και βιώματα, απαραίτητα για το χτίσιμο της προσωπικότητάς του.

"Είμαστε το παιχνίδι που απολαύσαμε και το παιχνίδι που στερηθήκαμε σαν παιδιά". Είναι μια φράση που κρύβει μέσα της μια μεγάλη αλλά και συνάμα τόσο απλή αλήθεια, που δυστυχώς είναι δυσνόητη για πολλούς

1. ΠΑΙΧΝΙΑΙ : Η ΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ

Αναμφισβήτητα το παιχνίδι είναι για το παιδί μια μεγάλη ευχαρίστηση. Αυτό και μόνο έχει μεγάλη σημασία για την ανάπτυξή του.

Η φύση, προνοητική και πάνσοφη, έβαλε το παιχνίδι από την νηπιακή μέχρι και την πιο προχωρημένη ηλικία, για να πετύχει την αρμονική ανάπτυξη της κάθε φυχοπνευματικής και σωματικής ανθρώπινης λειτουργίας.

Η ασυναίσθητη κίνηση των ποδιών και των χεριών του νηπίου, δείχνει να ικανοποιεί το ένστικτό του για παιχνίδι. Ικανοποιεί όμως και την ίδια του την ανάγκη για δημιουργία ζωής, γιατί η κίνηση και το παιχνίδι είναι έννοιες ταυτόσημες με την ζωή.

Με την πάροδο της ηλικίας και την αύξηση των ενδιαφερόντων, το παιχνίδι γίνεται πιο συγκεκριμένο και αποκτά κάποιο σκοπό. Μπορεί έτσι να πάρει την μορφή είτε ατομικής δράσης με σκοπό την δημιουργία ή την μορφή ομαδικής δράσης με γνωρίσματα την διάκριση και την άμιλλα. Κοινό χαρακτηριστικό και στις δύο περιπτώσεις είναι η λειτουργική κίνηση και η φυγαγωγία, κυριώτερα γνωρίσματα ενός παιχνιδιού.

Κατά τον παιδαγωγό **Froebel**, η έμφυτη παιδική ενεργητικότητα, μόνο με το παιχνίδι μπορεί να ασκηθεί και να εκδηλωθεί. Είναι λοιπόν απαραίτητη η ενθάρρυνσή του στην αυθόρμητη ενεργητικότητα του παιχνιδιού, με την δημιουργία ευκαιριών για να παίζει, όσο το δυνατό πιο νωρίς.

Το παιχνίδι επιδρά θετικά και εποικοδομητικά στην σωματική όσο και στην κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Κάθε καινούργιο παιχνίδι είναι μια αφορμή για την δημιουργία νέων λειτουργικών κινήσεων, την χρησιμοποίηση νέων πνευματικών δυνάμεων και την ένταξη σε νέες συνθήκες κοινωνικής προσαρμογής. →

Ψ Παιδαγωγοί σαν τον **Rebelais**, τον **Montaigne**, τον **Locke** ή τον **Comenius**, ξαναμιλούν για το παιχνίδι σαν μία ύφιστη ανάγκη της παιδικής ηλικίας, ενώ ο **Penelon**, καθυστερημένος υποβολέας του Πλάτωνα κατά 2000 χρόνια, επαναλαμβάνει : "άφησε το παιδί να παίξει και χώνεψε την διδασκαλία μέσα στο παιχνίδι".

Αρότερα ο **Rousseau** θα διακηρύξει την επιστροφή στη φύση, ενώ ο **Johan Friedreich Muths**, δημιουργός της σύγχρονης σωματικής αγωγής, θα περιγράφει και θα ταξινομήσει 105 παιχνίδια. Ο **Pestalozzi** αναφέρει ότι το παιχνίδι και η άθληση είναι τα **ΜΕΣΑ** για μια συστηματική και αρμονική ανάπτυξη του μυαλού. Τέλος, ο **Froebel**, ιδρυτής των "παιδικών κήπων", θα εισαγάγει ένα πρόγραμμα αγωγής μέσα από το παιχνίδι.

21. Πολλοί από τους νεώτερους παιδαγωγούς διατύπωσαν θεωρίες πάνω στη σχέση παιδιού και παιχνιδιού. Ο **Clarence Rainwater** δίνει μία πολύ ενδιαφέρουσα περίληψη των κυριωτέρων θεωριών γύρω από το παιχνίδι.

Το παιχνίδι, λέει, δεν είναι μια συνηθισμένη μορφή δραστηριότητας, όπως τα σπορ και η φυγαγωγία, ούτε είναι οι συνήθειες και το πνεύμα του περελθόντος της φυλής, που διατηρήται στο παρόν (**Hall**), αν και πολύ συχνά ασκεί τα νευρικά κέντρα που είναι φυλετικά παλιά (**Patrick**), Δεν προυποθέτει την πλεονάζουσα ενέργεια του ατόμου με πληθωρικές και άσκοπες ενέργειες λειτουργιών, που είναι αδρανείς για την ώρα (**Spencer**). Δεν προετοιμάζει μόνο για το μέλλον (**Groos**), αλλά είναι κάτι το πολύ κοινό, σε περίοδο ωριμότητας και ανωριμότητας και περιέχει δραστηριότητες (κινήσεις) που δεν δημιουργούνται για χάρη ενός σκοπού (**Dewey**) σε μία ορισμένη περίοδο προσωπικών εμπειριών ή σε ώρες εργασίας ή ανάπαυσης.

Είναι μια διάθεση της φυλής που ο καθένας την επιδιώκει σε κάθε κατάσταση για την αυτοανάπτυξη. Είναι κάτι το χαρούμενο, σχετικά ανθόρμητο, είναι μία κινητήρια δύναμη που βρίσκει έκφραση στην τέχνη και σε ορισμένες μορφές εργασίας, όπως στο ένστικτο της μαστορικής (τέχνης), αλλά και που όταν εμποδιστεί, μπορεί να πάρει την μορφή αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

22. Ο δε **Johan Huizinga** φθάνει να δώσει στο θαυμάσιο έργο του "Ο Ανθρωπος και το παιχνίδι - 1938" και ένα δεύτερο τίτλο "**HOMO LUDENS**" (Παίζων Ανθρωπος) τεκμηριώνοντας παράλληλα το γιατί θεωρεί τόσο σημαντική την συμβολή του παιχνιδιού ως πολιτισμικού φαινομένου στην ανάπτυξη του ανθρωπίνου γένους. Δεν ορίζει την θέση του παιχνιδιού ανάμεσα στις άλλες εκδηλώσεις της ζωής μέχρι και σήμερα, αλλά εξακριβώνει πόσο ο ίδιο ο πολιτισμός έχει χαρακτήρα παιχνιδιού.

Όλα αυτά λοιπόν, μας υποχρεώνουν κατά κάποιον τρόπο, να παραδεχτούμε την μεγάλη σημασία που έχει το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού αλλά και στη ζωή μας γενικότερα. ➔

Το παιχνίδι σαν καθαρά λειτουργική κίνηση, ικανοποιεί όλες τις ψυχοφυσικές και αργότερα τις πνευματικές ανάγκες του παιδιού ή του μετέπειτα ενήλικα. "Επενεργεί συγκεκριμένα ισορροπιστικά μεταξύ των τριών βασικών λειτουργιών του ατόμου" (Τηλέμαχου Γκαζιάνη, Το Παιχνίδι). Όταν το παιδί είναι κουρασμένο πνευματικά, το παιχνίδι δρα αποθεραπευτικά.

Κατά τον Πλάτωνα, "ανάπαυλα γαρ της σπουδής γίγνεται ενίοτε η παιδιά". (Σε αυτή την περίπτωση χρειάζεται προσοχή στους κανόνες και στην επιλογή του παιχνιδιού. Μετά από έντονη πνευματική προσπάθεια, το παιχνίδι πρέπει να είναι με απλούς κανόνες, χωρίς να απαιτεί έντονη προσοχή).

Σε περίπτωση μονομερούς σωματικής καταβολής, το παιχνίδι πάλι επενεργεί ισορροπιστικά. Οπως λέει ο Αριστοτέλης "η δε παιδιά χάριν αναπαύσεως εστίν" και ο Πλούταρχος, ότι το παιχνίδι είναι "ήδυσμα του πόνου". Παρόμοια, η θεωρία του Schaller - Lazarus λέει πως το παιχνίδι είναι μέσο ανακουφίσεως του κουρασμένου οργανισμού (θεωρία της ανακουφίσεως).

Γίνεται φανερό πως με την ποικιλία των διαφόρων παιχνιδιών απ' όλες τις κατηγορίες, δίνεται η ευκαιρία στο παιδί όχι μόνο να εξασκήσει τα μέλη του σώματός του, αλλά και όλες του τις λειτουργίες, χωρίς την παρέμβαση της βούλησης για κάθε ξεχωριστή κίνηση απ' όλες αυτές που γίνονται κατά την διάρκεια ενός παιχνιδιού.

2. ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΣΑΝ ΧΩΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Το παιδί, με το ομαδικό παιχνίδι, ζει μέσα σε ένα κλίμα ελευθερίας, ζει την δική του παιδική ζωή και τον δικό του παιδικό κόσμο.

Κατά τον Θ. Παρασκευόπουλο, το παιδί έχει κοινωνικά ένστικτα και αναγκάζεται από τα ένστικτά του να ζητήσει σύντροφο για να ζήσει μαζί και να παίξει μαζί.

Γονείς που αναγκάζουν τα παιδιά τους να ζουν κάτω από τη σκιά τους, όπως εκείνοι θέλουν και επιθυμούν, χωρίς να τα αφήνουν να παίζουν, διαπράττουν το μεγαλύτερο έγκλημα.

Αγνοούν ίσως ότι το παιδί μέσα στο ομαδικό παιχνίδι ζει με τον καλύτερο τρόπο την παιδική του ηλικία και ότι εκεί, μέσα στις δράσεις και τις συγκινήσεις του παιχνιδιού, διαμορφώνει τον χαρακτήρα του και ωριμάζει πνευματικά και συναισθηματικά. Κατά τον Neil στο βιβλίο του "Θεωρία και πράξη της αντιαυταρχικής εκπαίδευσης", η αντίδραση των ενηλίκων εναντια στην έφεση του παιδιού για παιχνίδι έχει σαν αιτία απλώς τον φόβο. →

☹️ Ο φόβος αυτός πηγάζει από την αγωνία για το μέλλον του παιδιού, και παρασύρει τους γονείς στην καταπάτηση του δικαιώματος του παιδιού για παιχνίδι. Το κύριο ερώτημα τους είναι : "πως θα μπορέσει το παιδί μου να μάθει κάτι όταν παίζει ολόκληρη την ημέρα ;", "θα μπορέσει να περάσει ποτέ τις εξετάσεις του ;". Ο Neil απαντά πως "αν επιτρέπετε στο παιδί σας να παίζει όσο θέλει, θα προετοιμαστεί εντατικά δύο χρόνια για τις εξετάσεις του και θα μπορέσει να τις περάσει, αλλά σε ένα σχολείο όπου το παιχνίδι δεν υπολογίζεται για σημαντικός παράγοντας της ζωής του παιδιού, θα χρειαστεί φυσικά πέντε, έξι και επτά χρόνια για τις εξετάσεις".

Μπορεί επίσης να συμβαίνει το παιδί ή ο νέος να μην θέλει να περάσει κάποιες εξετάσεις, αλλά να επιθυμεί να γίνει κάτι άλλο, όπως χορευτής μπαλέτου ή ραδιοτεχνίτης. Αλλά, σύμφωνα πάντα με τον Neil, "πίσω από την άρνηση του παιχνιδιού κρύβεται και μια ασαφής ηθική, σύμφωνα με την οποία είναι κακό να είναι κανένας παιδί. Αυτή η ηθική φαίνεται καθαρά στην παρότρυνση : "έλα τώρα, μην φέρεσαι σαν παιδί !", την οποία οι μεγαλύτεροι με τόση ευχαρίστηση κάνουν στους νεώτερους".

🎯 Γονείς που δεν θυμούνται τις λαχταρες της δικής τους παιδικής ηλικίας, όταν δεν μπορούσαν να παίζουν και να αφήνουν ελεύθερη την φαντασία τους, δεν γίνονται καλοί γονείς.

Ένα παιδί που έχασε την ικανότητα να παίζει, είναι φυχικά νεκρό και αποτελεί κίνδυνο για κάθε άλλο παιδί με το οποίο έρχεται σε επαφή. Όταν το παιδί νοιώθει τις απαγορευτικές εντολές των μεγάλων να το ακολουθούν σε κάθε του βήμα, μεγιστοποιείται μέσα του η επιθυμία να ανεξαρτητοποιηθεί και να αναπτύξει μια δική του όραση μέσα σε ένα κλίμα ελευθερίας. Την πολύτιμη αυτή ελευθερία του την εξασφαλίζει κατά κύριο λόγο το ομαδικό παιχνίδι. Μέσα απο αυτό δοκιμάζει και ασκεί όλες τις δυναμεις του, ξεφεύγοντας για λίγο από την καταπιεστική κηδεμονία των μεγάλων.

Ο ελεύθερος χρόνος για το παιδί είναι μια ευκαιρία να παίξει, σαν μια ανάσα από την πολύωρη εργασία στο σχολείο. Αλλωστε, η εναλλαγή βοηθά καλύτερα την πνευματική του ανάπτυξη, την συναισθηματική του ωριμότητα και τονώνει την αίσθηση της ελευθερίας του.

3. ΑΛΛΑ ΓΙΑΤΙ ΠΑΙΖΟΥΜΕ ;

Αλήθεια γιατί παίζουν τα παιδιά, αλλά και οι μεγάλοι όταν τους δοθεί η ευκαιρία ; Πολλοί θα πουν : "έτσι τους αρέσει" και αυτό είναι αλήθεια. Στα παιδιά αρέσουν οι σωματικές και συναισθηματικές εμπειρίες του παιχνιδιού. Υπάρχουν όμως και κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι, που συνοφίζονται παρακάτω :

α) Επιθετικότητα

Το ομαδικό παιχνίδι δίνει άπειρες ευκαιρίες στο παιδί να απαλλάσσεται από αταβιστικές επιβλαβείς τάσεις. Παίζοντας, έχει την δυνατότητα να εκτονώνεται και να εξισορροπεί, διοχετεύοντας στο παιχνίδι πολλά επιβλαβή ένστικτά του.

Η αγωνιστικότητα στο ομαδικό παιχνίδι, δημιουργεί στο παιδί εξάρσεις που φέρνουν την κάθαρση. Οι γυμναστές τονίζουν πως "το παιδί, καταφέροντας αλεπάλληλα χτυπήματα στην μπάλλα, εκτονώνεται και ξεθυμαίνει. Κυνηγώντας και νικώντας τον αντίπαλο στο παιχνίδι, διοχετεύει την επιθετικότητά του".

Όμως, το ομαδικό παιχνίδι, μέσα στα πλαίσια της αυτοπειθαρχίας, που είναι απαραίτητο μέσο για την σωστή λειτουργία ενός παιχνιδιού, μετουσιώνει την έμφυτη επιθετικότητά του παιδιού σε ευγενικό ανταγωνισμό και εποικοδομητική άμιλλα.

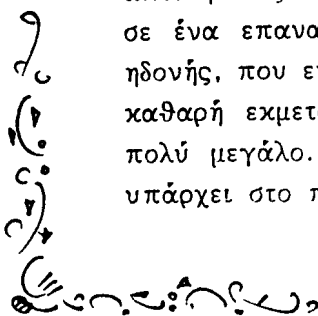
Κατά τον **Vinicot** στο βιβλίο του "το παιδί, η οικογένεια και ο εξωτερικός του κόσμος", το παιδί νοιώθει πως ένα καλό περιβάλλον πρέπει να ανέχεται τα επιθετικά αισθήματα, αν εκφράζονται λίγο-πολύ σε μια αποδεκτή μορφή. Πρέπει να γίνει αποδεκτό, ότι η επιθετικότητα υπάρχει μέσα στην ψυχοσύνθεση του παιδιού και ότι αυτό νοιώθει ανέντιμο, αν αυτό που υπάρχει κρύβεται και δεν αναγνωρίζεται.

Ένας άλλος τρόπος για την διοχέτευση της επιθετικότητας είναι οι δραστηριότητες που έχουν τελικά ένα εποικοδομητικό σκοπό. Η τάση της επιθετικότητας, όπως αναφέρει ο Δρ. **Benjamin Spock** (Η αμφισβήτηση της κοινωνίας μας) μπορεί να χαλιναγωγηθεί με διάφορες, κοινωνικά παραδεκτές δραστηριότητες, όπως τα ομαδικά παιχνίδια που έχουν πολύ ευεργετικά αποτελέσματα στη διάπλαση του χαρακτήρα και της προσωπικότητας των παιδιών και των νέων και στον σωστό προσανατολισμό τους στη ζωή.

β) Άγχος

Αν και δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί, τα παιδιά πολλές φορές παίζουν για να κυριαρχήσουν το άγχος τους ή τις ιδέες και παρορμήσεις που οδηγούν στο άγχος, στην περίπτωση που δεν τις ελέγχουν.

Το άγχος είναι συχνά σημαντικός παράγοντας σε ένα παιχνίδι. Η απειλή ενός υπερβολικού άγχους οδηγεί σε ένα ψυχαναγκαστικό παιχνίδι ή σε ένα επαναλαμβανόμενο παιχνίδι ή σε μια υπερβολική αναζήτηση της ηδονής, που ενυπάρχει στο παιχνίδι. Το παιχνίδι μπορεί να αναχθεί σε μια καθαρή εκμετάλλευση της αισθησιακής ικανοποίησης αν το άγχος είναι πολύ μεγάλο. Δεν είναι εύκολο να αποδειχθεί θεωρητικά ότι το άγχος υπάρχει στο παιχνίδι. Πρακτικά όμως, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι στο

σημείο που το παιδί παίζει για την ευχαρίστησή του, μπορούμε να του ζητήσουμε να το εγκαταλείψει, ενώ στο σημείο που το παιδί παίζει για να ξεπεράσει το άγχος του, δεν μπορούμε να του ζητήσουμε να εγκαταλείψει το παιχνίδι χωρίς να του προκαλέσουμε δυσφορία, άγχος ή νέες άμυνες ενάντια στο άγχος.

γ) Εμπειρίες και βιώματα

Το παιδί παίζοντας, αποκτά, ασυναίσθητα βέβαια, εμπειρίες και βιώματα. Οι εξωτερικές και εσωτερικές εμπειρίες μπορούν να είναι πλούσιες για έναν ενήλικο, αλλά για το παιδί ο πλούτος βρίσκεται κυρίως στο παιχνίδι και στην φαντασίωση. Εμπλουτίζοντας τον εαυτό τους, τα παιδιά διευρύνουν σταδιακά την ικανότητά τους να βλέπουν τον πλούτο του εξωτερικού πραγματικού κόσμου. Δημιουργικότητα σημαίνει ζωντάνια και το παιχνίδι είναι απόλυτος εκφραστής των εννοιών αυτών.

δ) Κοινωνική ζωή

Στις μικρότερες ηλικίες, τα παιδιά παίζουν μόνα τους ή με την μητέρα τους. Αργότερα, μέσα από το παιχνίδι, τα παιδιά τοποθετούν τους συντρόφους τους σε ρόλους που έχουν νοηθεί εκ των προτέρων. Έτσι, το παιδί αρχίζει να αποκτά μια ανεξάρτητη ύπαρξη και να αποκολλάται από την μητέρα του.

Όπως οι ενήλικοι κάνουν εχθρούς και φίλους στο κοινωνικό τους περιβάλλον, έτσι και τα παιδιά κάνουν τους εχθρούς και τους φίλους τους μέσα από το παιχνίδι. Κατά τον Vinicot "το παιχνίδι παρέχει μια οργάνωση για την μύηση στις συναισθηματικές σχέσεις και έτσι συμβάλλει στην ανάπτυξη των κοινωνικών επαφών".

ε) Σύνδεσμος εξωτερική και εσωτερικής πραγματικότητας.

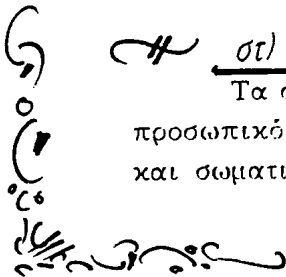
Είναι διαπιστωμένο πως το παιχνίδι συμβάλλει στην απαρτίωση της προσωπικότητας του παιδιού. Πιο συγκεκριμένα, το παιχνίδι συνδέει την σχέση που έχει το παιδί προς την εσωτερική του πραγματικότητα, με την σχέση που έχει προς την εξωτερική πραγματικότητα.

Στο παιχνίδι, το παιδί συνδέει ιδέες με σωματικές λειτουργίες. Εκεί μόνο μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε πόσο υγιής είναι ο ψυχικός κόσμος του παιδιού μιας και το παιχνίδι συνδέει τις δύο πλευρές της ζωής, την σωματική λειτουργία και την ζωντάνια των ιδεών.

στ) Απαρτίωση της προσωπικότητας.

Τα ομαδικά παιχνίδια ασκούν ευεργετική επίδραση στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού καθώς και στην ανάπτυξη των ψυχοπνευματικών και σωματικών δυνάμεών του.

☺ Με το παιχνίδι το παιδί εκπληρώνει την έντονη ανάγκη του για ανεξαρτησία, μέσα σε ένα κλίμα ελευθερίας και αυτοπειθαρχίας. Όπως λέει ο **Huizinga** : "Το παιδί και το ζώο παίζουν διότι νοιώθουν απόλαυση να παίζουν και σ' αυτό ακριβώς έγκειται η ελευθερία τους" ή αλλού "μέσα στο πεδίο του παιχνιδιού βασιλεύει μια απόλυτη και ιδιόρρυθμη τάξη. Εδώ συναντάμε ένα άλλο πολύ θετικό χαρακτηριστικό του παιχνιδιού : το παιχνίδι δημιουργεί τάξη, αποτελεί τάξη. Κομίζει σ' έναν ατελή κόσμο και στη σύγχυση της ζωής μιά προσωρινή, περιορισμένη τελειότητα. Το παιχνίδι επιτρέπει απόλυτη και υπέρτατη τάξη. Η ελαχιστη απόκλιση από αυτήν "χαλάει" το παιχνίδι, του αποστερεί τον χαρακτήρα του και του αφαιρεί την αξία του".

☺ Το ομαδικό παιχνίδι όπως προαναφέρθηκε, μετουσιώνει την επιθετικότητα σε αγωνιστική δράση και ευγενή άμιλλα, κάνει εφικτό να αποκτηθεί η συνήθεια της συνεργασίας και δίνει στο παιδί πρακτικά μαθήματα αυτογνωσίας, καθώς αυτό διαπιστώνει πως οι δυνάμεις του έχουν κάποια όρια. Ακόμα, το παιδί έχει άπειρες ευκαιρίες να ασκεί τις αισθήσεις του, να συνειδητοποιεί την πραγματική αίσθηση του χώρου, του χρόνου, του ήχου, του χρώματος κ.τ.λ.

Παιχνίδια που ασχούν την αυτοπειθαρχία και δυναμώνουν την βούληση του παιδιού είναι και τα μιμητικά παιχνίδια, αυτά δηλαδή που το υποχρεώνουν να μιμνται πιστά τις κινήσεις που κάνει κάποιος άλλος, να μένει ακίνητο, αμίλητο ή αγέλαστο. Οι παίκτες που δεν εφαρμόζουν τους κανόνες του παιχνιδιού, το χαλούν.

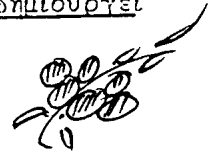
Κατά τον **Froebel**, με την μιμητική δραστηριότητα, το παιδί εκτονώνεται και εξισορροπεί. Πολλά απο τα ομαδικά παιδικά παιχνίδια, όπως είναι ο μπακάλης οι κλέφτες και αστυνόμοι, το κρυφτό, το κυνηγητό, ο πόλεμος κ.α. είναι μίμηση και εικόνες απο την ζωή των μεγάλων. Με την μίμηση και την αναπαράσταση το παιδί ζεί έντονα μέσα στο ομαδικό παιχνίδι τον κόσμο της φαντασίας του, έναν κόσμο που η πραγματικότητα της ζωής των μεγάλων το κρατά ανέκφραστο. Μέσα στην παιδική ομάδα, έχει αναλάβει κάποιο ρόλο που θα κρίνει αποφασιστικά την έκβαση του παιχνιδιού. Η ευθύνη στην κυριολεξία γοητεύει το παιδί.

☺ Σε μερικά παιχνίδια υπάρχει η έννοια του ομαδικού συμφέροντος. Σ' αυτή την περίπτωση, δίνεται η ευκαιρία στο παιδί να συνειδητοποιήσει ότι το ατομικό του συμφέρον εξαρτάται από το συμφέρον της ομάδας και το ότι η συνεργασία του στην κοινή προσπάθεια θα φέρει κάποιο αποτέλεσμα, όπως η νίκη της ομάδας του, που θα είναι και δική του νίκη. Το γεγονός αυτό τονώνει την αυτοπεποίθησή του και κάνει το παιδί να αποκτά μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις ικανότητές του, να ωριμάζει συναισθηματικά και να κοινωνικοποιείται, αφού η ομαδική νίκη γίνεται και ατομική.

* Στον χρόνο που αναπτύσσονται εντατικά οι σωματικές και ψυχικές δυνάμεις του παιδιού, τα ανταγωνιστικά παιχνίδια του δίνουν πολύτιμες ευκαιρίες να τις ασκεί με την αλληλεγγύη, την άμιλλα, την συνεργασία και έτσι δημιουργεί και στεριώνει μια ηθική προσωπικότητα.

* ζ) Αυτοέκφραση και επικοινωνία.

Το παιχνίδι αποτελεί έναν από τους κυριώτερους τρόπους αυτοέκφρασης του παιδιού. Αυτό συνήθως γίνεται σε εκλεκτά πρόσωπα του περιβάλλοντός του. Ο Vinicot είπε : "το παιχνίδι μπορεί να είναι μια προσπάθεια για ειλικρινή έκφραση του εαυτού, όπως το ντύσιμο μπορεί να είναι για τον ενήλικο". Βέβαια, αυτό μπορεί και να γυρίσει ανάποδα, γιατί το παιχνίδι, όπως και η ομιλία, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κρύβουμε τις σκέψεις μας.

Στην ψυχανάλυση των μικρών παιδιών, η επιθυμία για επικοινωνία μέσα από το παιχνίδι χρησιμοποιείται στη θέση της ομιλίας των ενηλίκων.

Το παιδί μας μιλάει για τον εαυτό του μέσα από τον τρόπο που συμπεριφέρεται όταν παίζει.

ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

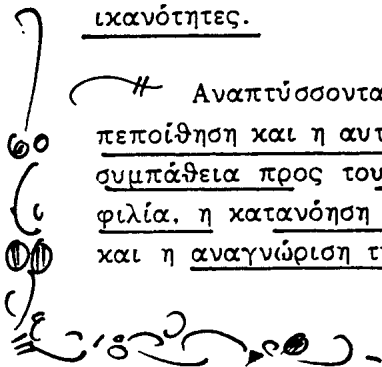
Η αξία του παιχνιδιού ολοκληρώνεται με την καλλιέργεια και την ανάπτυξη των κοινωνικών ενστίκτων και των ατομικών ικανοτήτων του παιδιού.

* Καλλιεργούνται και ανακαλύπτονται από το παιδί πολλές δεξιότητες, καθώς πίσω από κάθε παιχνίδι υπάρχει κάποιο όφελος. Στα παιχνίδια που είναι οργανωμένα υπάρχει πάντα κάποια σκοπιμότητα, που επιδιώκει με τον τρόπο της να ολοκληρώσει τον χαρακτήρα του παιδιού, να διευρύνει τον ορίζοντά του και τον ορίζοντα των ενδιαφερόντων του και να του ανοίξει νέα "παράθυρα" στον κόσμο.

Στα διάφορα παιχνίδια αποκαλύπτονται όλες οι ανάγκες και οι προσδοχίες του παιδιού και καλλιεργούνται όλες οι δημιουργικές του ικανότητες.

* Αναπτύσσονται έτσι το θάρρος, η επιμονή και η υπομονή, η ευθύνη ή πεποίθηση και η αυτενέργεια, το συναίσθημα τιμής, η αυτοκυριαρχία και η συμπάθεια προς τους αδυνάτους. Ακόμα αναπτύσσονται η συνεργασία, η φιλία, η κατανόηση του δικαίου και του αδίκου, η τιμιότητα, η ευπρέπεια και η αναγνώριση της αξίας του αντιπάλου.

Ενισχύεται η δύναμη και η δεξιότητα του σώματος, επεκτείνεται ο παραστατικός κόσμος του παιδιού, οξύνεται η παρατηρητικότητα του, αναπτρώνεται η φαντασία του, αναπτύσσεται η πρωτοβουλία και η κοινωνικότητά του, εντείνεται η εξυπνάδα του και χαλυβδώνεται ο χαρακτήρας του.

Η αυτοπειθαρχία, ο αλτρουισμός, η ειλικρίνεια, η αποφασιστικότητα, η ορμή και άλλες πολλές αρετές είναι αυτές που κερδίζει το παιδί από το παιχνίδι. το σωστό παιχνίδι.

Ιδιαίτερη αξία παίρνει το παιχνίδι με το αίσθημα της πειθαρχίας που καλλιεργεί στα παιδιά. Και λέγοντας πειθαρχία, εννοούμε πειθαρχία εσωτερική, όχι εξωτερική. Η πειθαρχία στο παιχνίδι δεν διδάσκεται ούτε επιβάλλεται από κανέναν. Η πειθαρχία αυτοεπιβάλλεται, γιατί είναι εσωτερικό οργάνικό αίτημα του παιχιδιού. Τα οφέλη που αποκομίζει το παιδί, αναμφισβήτητα έχουν την προέκτασή τους στην μετέπειτα επαγγελματική και κοινωνική ζωή του. Τέλος, η λειτουργία της αφομοιώσεως παίρνει την τελειότερη της μορφή κατά το παιχνίδι, εννοούντος του θετικού ψυχικού παράγοντα.

Όπως το παιχνίδι μας ακολουθεί σε όλη μας τη ζωή και μιά μέρα θα κλείσει τον κύκλο του, πως αλλοιώς, παίζοντας, εμείς, μαζί με τα εγγόνια μας έτσι ας γυρίσουμε πάλι στην αρχή και ας επαναλάβουμε αυτή τη λιτή μα τόσο σημαντική φράση, που περικλείει μέσα της όλη την αξία του παιχιδιού στην ανθρώπινη κοινωνία από απαρχής κόσμου :

" είμαστε το παιχνίδι που απολαύσαμε και το παιχνίδι που στερηθήκαμε σαν παιδιά "

Στέλιος Κεσανίδης
ΣΕΙΡΙΟΣ *

1ο Ν/Π ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ

